

پیش بینی نگرش مثبت نسبت به تشکیل خانواده بر اساس تمایز یافتگی خود با نقش میانجی توانمندی ایگو

Predicting a positive attitude towards family formation based on its differentiation with the mediating role of Ego Strength

MohammadBagher Saaedi

Master of Personality Psychology, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran.

Mehrnaz Azadeyekta

PhD in Psychology, Faculty Member and Associate Professor, Islamic Azad University, Islamshahr Branch.

Email: m.azadeyekta@yahoo.com

محمد باقر ساعدی

کارشناسی ارشد روانشناسی شخصیت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.

مهرناز آزاد یکتا*

دکتری تخصصی روانشناسی، عضو هیئت علمی و دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر.

Abstract

The aim of this study was to predict a positive attitude toward family formation based on its differentiation with the mediating role of Ego Strength. For this purpose, the descriptive-correlation study method was used. The statistical population of the study consisted of all single students of the Islamic Azad University, Qom Branch in the academic year 1399-1400, of which 384 people were selected using the available sampling method. Data were collected using Scourne's self-differentiation questionnaire, Ego Strength and marriage motivation. Data were analyzed using path analysis and multiple regression analysis (simultaneous method). The results showed that the role of the variables "My position, integration with others and Ego Strength" in predicting "attitude towards family formation" is positive; Emotional reactions and emotional breakdowns also played a negative role in predicting "attitudes toward family formation"; Also, the components of emotional response, my position, emotional breakdown, and integration with others, mediated by Ego Strength, were able to

چکیده

هدف از پژوهش حاضر پیش بینی نگرش مثبت نسبت به تشکیل خانواده بر اساس تمایز یافتگی خود با نقش میانجی توانمندی ایگو می باشد. به همین منظور از روش مطالعه توصیفی - همبستگی استفاده گردید. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانشجویان مجرد دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ تشکیل داد که از این بین با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس تعداد ۳۸۴ نفر انتخاب شدند. اطلاعات با استفاده از پرسشنامه تمایز یافتگی خود اسکورن، توانمندی ایگو و رغبت سنج ازدواج جمع آوری گردید. داده ها با استفاده از آزمون های تحلیل مسیر و تحلیل رگرسیون چندگانه (به روش هم زمان) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج پژوهش نشان داد نقش متغیرهای «جایگاه من، هم آمیختگی با دیگران و توانمندی ایگو» در پیش بینی «نگرش نسبت به تشکیل خانواده»، مثبت است؛ همچنین واکنش هیجانی و گسلش عاطفی نقش منفی در پیش بینی «نگرش نسبت به تشکیل خانواده» نشان دادند؛ همچنین مؤلفه های واکنش هیجانی، جایگاه من، گسلش عاطفی و هم آمیختگی با دیگران با واسطه گری توانمندی ایگو توانستند «نگرش نسبت به تشکیل خانواده» را پیش بینی کنند؛ همچنین گسلش عاطفی، هم آمیختگی با دیگران و توانمندی ایگو به صورت مستقیم توانستند نگرش مثبت نسبت به

predict "attitudes toward family formation"; Also, emotional breakdown, integration with others, and Ego Strength were directly able to predict a positive attitude toward family formation in students. Also, the results of multiple regression analysis with simultaneous method have shown that the sub-component of my position ($\beta = 0.151, p < 0.01$), emotional fault ($\beta = -0.364, p < 0.01$) and Integration with others ($\beta = 0.133, p < 0.05$) from the components of self-differentiation and also the ability of ego ($\beta = 0.353, p < 0.01$) to predict a positive attitude towards family formation in students has it..

Keywords: Differentiation, Ego Strength, Attitude, family formation

تشکیل خانواده را در دانشجویان پیش‌بینی کنند. همچنین نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه با روش هم زمان نشان داده است که زیر مؤلفه جایگاه من ($\beta = 0.151, p < 0.01$)، گسلس عاطفی ($\beta = -0.364, p < 0.01$) و هم آمیختگی با دیگران ($\beta = 0.133, p < 0.05$) از زیر مؤلفه‌های تمایز یافتگی خود و نیز توانمندی ایگو ($\beta = 0.353, p < 0.01$) توان پیش‌بینی نگرش مثبت نسبت به تشکیل خانواده در دانشجویان را دارد.

واژه‌های کلیدی: تمایز یافتگی خود، توانمندی ایگو، نگرش، تشکیل خانواده.

نوع مقاله : پژوهشی	دریافت : آذر ۱۴۰۰	پذیرش : بهمن ۱۴۰۰
--------------------	-------------------	-------------------

مقدمه

ازدواج، نهادی اجتماعی است که پایه و اساس ارتباط انسانی را تشکیل می‌دهد و در آن زن و مرد با نیروی نهفته ناشی از غرایز و آیین و عشق به هم جذب و آزادانه و کامل تسلیم یکدیگر می‌شوند تا واحد پویایی با نام خانواده را ایجاد کنند. زندگی زناشویی زن و مرد با ازدواج و تشکیل خانواده شروع می‌شود. ازدواج به عنوان مهم‌ترین و عالی‌ترین رسم اجتماعی برای دستیابی به نیازهای عاطفی و امنیتی افراد بزرگسال و به منظور حفظ بقای نسل بشر همواره و از دیرباز مورد تأکید بوده است. شاید عمومی‌ترین اهداف زوج‌های جوان را بتوان به این شرح خلاصه کرد: همبستگی، آزادگی، عشق و محبت، تشکیل خانواده، ارضای میل جنسی، حفظ نسل و داشتن فرزند [۱]. استحکام خانواده به ازدواج و رابطه زناشویی پایدار و بنیادین بستگی دارد، یعنی هرگونه تزلزل و سستی در رضایت زناشویی، افزون بر آن که آرامش روانی زوجها را مختل می‌کند، بقا و دوام خانواده را نیز در معرض خطر قرار می‌دهد. خانواده به عنوان واحدی اجتماعی، کانون رشد و تکامل، التیام و شفا دهنده‌گی و تغییر و تحول آسیب‌ها و عوارض است که هم بستر شکوفایی و هم بستر فروپاشی روابط میان اعضایش است. [۲] خانواده در زمره مهم‌ترین نظام‌های اجتماعی است که بر اساس ازدواج بین دو جنس مخالف شکل می‌گیرد. حفظ و تداوم خانواده از اهمیت زیادی برخوردار است. ازدواج پیوند زندگی مشترک بین دو نفر با حفظ استقلال نسبی هر یک در جهت تکامل شخصیت طرفین است و عامل مهمی در ایجاد آرامش، سکون آدمی و مسبب اساسی در برقراری تعادل وجودی است. نیاز به برقراری رابطه پایدار و صمیمی و توأم با عشق و محبت از مهم‌ترین دلایلی است که سرانجام هر زن و مردی را به سمت انتخاب همسر و ازدواج سوق می‌دهد [۳]. به همین دلیل بررسی عواملی که در کیفیت زندگی زناشویی نقش دارند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. یک دسته از این عوامل فرآیندهای درون فردی است که از آن جمله می‌توان به «نگرش^۱ نسبت به ازدواج» اشاره کرد. نگرش نسبت به ازدواج عبارت است از عقیده ذهنی و باورهای فرد در مورد ازدواج که در مراحل اولیه زندگی شکل گرفته و سازه‌ای نسبتاً ثابت است [۴] نگرش به ازدواج نشان دهنده احساسات و تمایلات، پیش داوری‌ها یا سوگیری‌ها، تصورات از پیش فرض شده و

1. Attitude

ترس‌ها و عقاید راسخ افراد در مورد ازدواج است. بنابراین، نگرش فرد به ازدواج شیوه فکر و احساس کردن او در مورد ازدواج است [۵]. از دیدگاه روانشناسان اجتماعی، نگرش فرد نسبت به یک شیء به صورت ناگهانی و بدون هیچ‌گونه فعل و انفعالاتی شکل نمی‌گیرد، بلکه اتخاذ و شکل‌گیری نگرشی خاص می‌تواند نتیجه عوامل مختلف باشد و در طول زمان صورت گیرد [۶]. یکی از متغیرهایی که به نظر می‌رسد با نگرش به تشکیل خانواده در ارتباط باشد؛ «تمایز یافتگی خود»^۲ است. تمایز یافتگی خود شامل توانایی فرد برای باقی ماندن در ارتباط با دیگری در عین حفظ «ادراک خود» است [۷]. افراد تمایز یافته می‌توانند بدون ترس از یکی شدن، ضمن تجربه صمیمیت در روابط نزدیک، استقلال خود را حفظ کنند [۸]. بوئن^۳ (۱۹۷۸) معتقد است که در روابط زناشویی هرگاه سطح تمایز یافتگی هر دو زوج پایین باشد آمیزش عاطفی بیشتری روی می‌دهد که این حالت منجر به کاهش کیفیت زناشویی و سازگاری پایین در روابط زناشویی می‌شود. در عوض زوج‌هایی که حداقل آمیزش عاطفی را باهم دارند، بیشترین فردیت را نیز دارند و این، امکان باهم بودن با ثبات و محکم‌تری به آن‌ها می‌دهد [۹]. تمایز یافتگی یک جزء جدایی‌ناپذیر از توانایی فرد برای رشد صمیمیت است و به نظر می‌رسد سطح تمایز یافتگی با نگرش به ازدواج مرتبط باشد. به طوری که توماس، ترمبلی و جواآنینگ^۴ (۲۰۲۰) در نتیجه پژوهش خود عنوان می‌دارند که بین تمایز یافتگی خود و نگرش به ازدواج رابطه معناداری وجود دارد. همچنین محمدی، علی بخشی و صدیقی (۲۰۱۹) در نتیجه پژوهش خود نشان دادند که تمایز یافتگی در نگرش به ازدواج مؤثر است.

متغیر دیگری که به نظر می‌رسد می‌تواند با نگرش به تشکیل خانواده در ارتباط باشد، «توانمندی ایگو»^۵ است. توانمندی ایگو هم شامل توانایی کنترل تکانه‌های درونی و هم ظرفیت در نظر گرفتن مطالبات دنیای بیرونی است (مسینا^۶ و همکاران، ۲۰۲۱). ضعف ایگو موجب می‌شود که ارگانیزم از دنیای بیرونی به دنیای درونی برگردد و به خودش عقب‌نشینی کند. فقدان قدرت ایگو به معنی نبود خودکنترلی و نبود احساس تسلط بر محیط می‌باشد [۱۰]. ایگو به معنای عملکرد مؤثر شخص است و مشخصاتی که در کل با هم توانمندی ایگو را تشکیل می‌دهند عبارتند از ثبات فیزیولوژیک و سلامت مناسب، احساس تسلط و قدرتمندی نسبت به واقعیت، احساس کفایت شخصی و سرزندگی، سهل‌گیری، نداشتن تعصبات قومی، خودانگیختگی هیجانی و هوش. همچنین قدرت ایگو یک توانایی و ظرفیت عمومی انسجام در شخصیت است [۱۱] در این میان نتیجه پژوهش ساعدی و کربلایی‌مهدی (۱۳۹۹) نشان از ارتباط توانمندی ایگو و نگرش نسبت به ازدواج دارد.

با توجه به اهمیت هر یک از این متغیرها در پیش‌بینی نگرش نسبت به تشکیل خانواده و از آنجا که ترکیب مدل حاضر تاکنون انجام نگرفته است، محقق آن را یک چالش در نظر گرفته و برای رفع آن، ارتباط تمایز یافتگی خود با نگرش نسبت به تشکیل خانواده، با نقش میانجی توانمندی ایگو بررسی شد. از این رو پژوهش پیشنهادی می‌تواند فراهم کننده زمینه لازم برای طراحی و اجرای برنامه‌های مداخله‌ای جهت بهبود نگرش نسبت به تشکیل خانواده در جوانان باشد. بر این اساس، پژوهش حاضر، با هدف بررسی رابطه بین تمایز یافتگی خود و نگرش نسبت به تشکیل خانواده با نقش میانجی توانمندی ایگو و پاسخ به این سوال است که آیا بین تمایز یافتگی خود و نگرش به تشکیل خانواده با نقش میانجی توانمندی ایگو رابطه معنا داری وجود دارد؟

². Differentiation of self

³. Bowen

⁴. Thomas, Tremblay, Joanning

⁵. Ego Capability

⁶. Messina

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به صورت مقطعی و از نوع کاربردی بوده و در رده تحقیقات توصیفی - همبستگی قرار داشت. در این پژوهش تمایز یافتگی خود به عنوان متغیر مستقل (پیش‌بین)، توانمندی ایگو به عنوان متغیر میانجی و نگرش نسبت به تشکیل خانواده به عنوان متغیر وابسته (ملاک) در نظر گرفته شدند. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانشجویان مجرد دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بود که تعداد آن‌ها با توجه به آمار گرفته شده از دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۲۰۰۰ نفر گزارش شد. روش نمونه‌گیری در پژوهش حاضر، نمونه‌گیری در دسترس بود. با توجه به تعداد حجم جامعه آماری (دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی استان قم)، حجم نمونه بر اساس جدول مورگان محاسبه و تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه مورد مطالعه قرار گرفتند. در این پژوهش جهت تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در بخش آمار توصیفی از روش‌های آمار توصیفی برای بررسی متغیرهای اصلی پژوهش استفاده شد و در بخش آمار استنباطی از آزمون کلموگروف اسمیرنف (جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها)، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر و تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان مورد استفاده قرار گرفت.

ابزار پژوهش

پرسشنامه تمایز یافتگی خود:

فرم اولیه این پرسشنامه توسط اسکورن و فریدلندر (۱۹۸۹) تهیه شده و آزمون نهایی توسط جکسون در ۴۶ آیتم بر مبنای نظریه بوئن ساخته شده است، این پرسشنامه به صورت خودگزارشی است و به منظور سنجش تمایز یافتگی افراد به کار می‌رود و تمرکز اصلی آن روی ارتباطات مهم زندگی و روابط افراد با خانواده اصلی است [۱۲]. پرسشنامه مذکور از ۴ خرده مقیاس واکنش هیجانی، گسلش عاطفی، جایگاه من و هم آمیختگی با دیگران تشکیل شده است [۱۳] از نظر پایایی ضریب آلفای کرونباخ گزارش شده توسط اسکورن و فریدلندر ۰/۸۸ گزارش شده است [۱۴] پایایی خرده آزمون‌ها که با ضریب آلفای کرونباخ شامل واکنش هیجانی = ۰/۸، گسلش عاطفی = ۰/۸، جایگاه من = ۰/۸ و هم آمیختگی با دیگران = ۰/۷۴ گزارش شده است [۱۵]. اسکیان (۱۳۸۴) پرسشنامه مذکور را روی ۲۶ نفر از دانش آموزان دبیرستانی اجرا کرده و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱- محاسبه شده است.

پرسشنامه توانمندی ایگو:

سیاهه روانشناختی قدرت ایگو توسط مارکستروم و همکاران (۱۹۹۷) ساخته شده است. این پرسشنامه هشت نقطه قدرت ایگو که شامل: امید، خواسته، هدف، شایستگی، وفاداری، عشق، مراقبت و خرد هستند را می‌سنجد و دارای ۶۴ سؤال است. عبارات پرسشنامه بر روی یک مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت به صورت کاملاً با من مطابق است نمره ۵، کمی با من مطابق است نمره ۴، نظری ندارم نمره ۳، کمی با من مطابق نیست نمره ۲ و اصلاً با من مطابق نیست نمره ۱ نمره‌گذاری شده است. شیوه پاسخ‌دهی سؤالات معکوس به صورت برعکس انجام می‌شود. بالاترین نمره‌ای که فرد می‌تواند اخذ نماید ۳۰ و پایین‌ترین نمره ۶۰ می‌باشد. نمره بالا در این آزمون به معنی سطح بالای قدرت ایگو است. نمره فرد در این پرسشنامه از حاصل جمع نمره فرد در سؤالات به دست می‌آید. مارکستروم و همکاران (۱۹۹۷) روایی صوری، محتوا و سازه این پرسشنامه را مورد تأیید قرار دادند و همچنین برای بررسی پایایی آن از روش محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، آن را ۰/۶۸ گزارش کردند. [۱۶] نیز آلفای کرونباخ سیاهه را بر روی نمونه‌ای ایرانی ۰/۹۱ و پایایی دو نیمه‌سازی مقیاس را ۰/۷۷ گزارش کرد. همچنین پایایی این پرسشنامه در پژوهش عینی و همکاران (۱۳۹۶) به روش آلفای کرونباخ ۰/۶۴ به دست آمده است. از طرفی آلفای کرونباخ گزارش شده در پژوهش حاضر نیز ۰/۸۳۱ گزارش شد.

پیش بینی نگرش مثبت نسبت به تشکیل خانواده بر اساس تمایز یافتگی خود با نقش میانجی توانمندی ایگو

مقیاس نگرش به تشکیل خانواده:

پرسشنامه رغبت سنج ازدواج نسخه دانشجویی (پرساد) را حیدری و همکاران (۱۳۸۳) طراحی نمودند. این پرسشنامه دارای ۴ زیر مقیاس می باشد که عبارتند از بازخورد نسبت به ازدواج، آمادگی و تمایل عملی برای ازدواج، نگرش نسبت به پیامدهای ازدواج و موانع ازدواج. به منظور ارزیابی اعتبار محتوای پرسشنامه پرساد، آن را به ۵ نفر از اساتید دانشگاه ارایه و از آن ها خواستند که آن را از نظر توانایی در ارزیابی رغبت دانشجویان به ازدواج مورد بررسی قرار دهند. نهایتاً بر اساس نتایج مطالعه مقدماتی و نقطه نظرهای ارایه شده توسط اساتید مشاوره، پاره‌ای تغییرات لفظی و مفهومی در پرسشنامه اعمال شده و نسخه نهایی پرساد تهیه شد. پایایی این مقیاس روی ۴۰ نفر آزمودنی مورد آزمون قرار گرفت؛ با روش باز آزمون با فاصله زمانی دو هفته ضریب همبستگی بین دو بار اجرای این آزمون برابر ۰/۸۹ بود که در سطح احتمال ۰/۰۰۱ معنادار می باشد و همسانی درونی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ محاسبه و ضریب بدست آمده برابر ۰/۹۲ است [۱۷]. در پژوهش جهان بخشی و همکاران (۱۳۹۱) نیز ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۷۵ محاسبه گردید. در پژوهش حاضر نیز آلفای کرونباخ گزارش شده ۰/۷۶۱ گزارش شد.

یافته‌های پژوهش

توصیف متغیرهای پژوهش در این بخش با استفاده از جداول فراوانی، شاخص‌های مرکزی و پراکندگی و نمودار مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد.

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار مؤلفه‌های تمایز یافتگی خود

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
واکنش هیجانی	۴۳/۰۸	۷/۸۸
جایگاه من	۳۴/۹	۷/۶۷
گسلش عاطفی	۴۰/۹	۸/۸۹
هم آمیختگی با دیگران	۴۴/۱	۹/۹
کل	۴۰/۷	۸/۵۸

چنانچه در جدول شماره ۱ مشاهده می شود، آزمودنی‌ها به طور متوسط در «واکنش هیجانی» نمره ۴۳/۰۸ و انحراف استاندارد ۷/۸۸، در «جایگاه من» نمره ۳۴/۹ و انحراف استاندارد ۷/۶۷، «گسلش عاطفی» نمره ۴۰/۹ و انحراف استاندارد ۸/۸۹ و در «هم آمیختگی با دیگران» نمره ۴۴/۱ و انحراف استاندارد ۹/۹ به دست آوردند؛ میانگین کل گزارش شده نیز ۴۰/۷ با انحراف استاندارد ۸/۵۸ بود.

جدول ۲: مشخصه‌های آماری توانمندی ایگو و نگرش در آزمودنی‌ها

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی	کمینه	بیشینه
توانمندی ایگو	۲۳۰/۰۳	۲۸/۸	۰/۰۴۶	-۰/۶۵۲	۱۵۴	۳۰۹
نگرش به تشکیل خانواده	۵۹/۳	۱۲/۸	-۰/۱۳۷	-۰/۲۹۶	۲۸	۱۰۳

چنانچه در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود، آزمودنی‌ها به طور متوسط در «توانمندی ایگو» نمره ۲۳۰/۰۳ و انحراف استاندارد ۲۸/۸ به دست آوردند؛ کمترین مقدار گزارش شده برای توانمندی ایگو ۱۵۴ و بیشترین مقدار ۳۰۹ است؛ از طرفی چولگی و کشیدگی ناچیز توزیع حکایت از نرمال بودن شکل توزیع دارد. همچنین آزمودنی‌ها به طور متوسط در «نگرش نسبت به تشکیل خانواده» نمره ۵۹/۳ و انحراف استاندارد ۱۲/۸ به دست آوردند؛ کمترین مقدار گزارش شده برای نگرش نسبت به تشکیل خانواده، ۲۸ و بیشترین مقدار ۱۰۳ است؛ از طرفی چولگی و کشیدگی ناچیز توزیع حکایت از نرمال بودن شکل توزیع دارد.

جدول ۳: ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶
واکنش هیجانی	۱					
جایگاه من	-۰/۰۶۱	۱				
گسلش عاطفی	۰/۴۹۳**	-۰/۱۹۹**	۱			
هم آمیختگی با دیگران	۰/۵۹۶**	-۰/۰۲۶	۰/۵۷**	۱		
توانمندی ایگو	۰/۱۴۱**	-۰/۳۶۵**	-۰/۴**	-۰/۳۵۶**	۱	
نگرش به تشکیل خانواده	-۰/۰۱۴	۰/۰۸۹	-۰/۲۰۶**	۰/۰۰۸	۰/۳۵۳**	۱

*p= (یک دامنه) ۰/۰۵

**p= (یک دامنه) ۰/۰۱

اطلاعات جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که بین گسلش عاطفی و نگرش نسبت به تشکیل خانواده رابطه معکوس و معنادار و بین توانمندی ایگو و نگرش نسبت به تشکیل خانواده رابطه مستقیم و معنادار در سطح ۰/۰۱ وجود دارد. در این جدول بالاترین همبستگی بین توانمندی ایگو و نگرش نسبت به تشکیل خانواده (۰/۳۵۳) در سطح ۰/۰۱ و پایین‌ترین همبستگی بین گسلش عاطفی و نگرش نسبت به تشکیل خانواده (۰/۲۰۶) در سطح ۰/۰۱ گزارش شده است. فرضیه اصلی پژوهش با استفاده از تحلیل مسیر مورد آزمون قرار گرفت. اصلی‌ترین مفروضه استفاده از این روش، تعیین مسیر رابطه علت و معلولی بین متغیرها، بر اساس پیشینه تحقیق است.

جدول ۴: آزمون رگرسیون بررسی رابطه بین تمایز یافتگی خود و توانمندی ایگو با نگرش نسبت به تشکیل خانواده

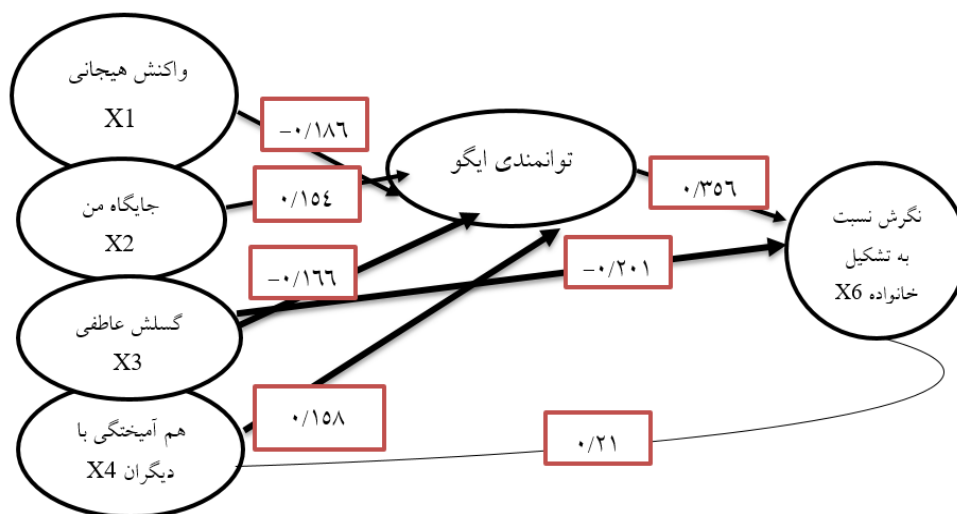
متغیر پیش‌بین	R	R ² Adjusted	B	Beta	t	P
			۹۹/۱		۹/۳۴	۰/۰۰۱
واکنش هیجانی			-۰/۰۶۳	-۰/۰۳۹	-۰/۶۳۳	۰/۵۲۷
جایگاه من			-۰/۰۱۵	-۰/۰۰۹	-۰/۱۶۳	۰/۸۷
گسلش عاطفی			-۰/۲۹۱	-۰/۲۰۱	-۳/۰۲	۰/۰۰۳
هم آمیختگی با دیگران	۰/۴۰۶	۰/۱۶۵	۰/۲۷۳	۰/۲۱	۳/۲۱	۰/۰۰۱
توانمندی ایگو			۰/۱۵۹	۰/۳۵۶	۵/۸۶	۰/۰۰۱

متغیر ملاک: نگرش نسبت به تشکیل خانواده

پیش بینی نگرش مثبت نسبت به تشکیل خانواده بر اساس تمایز یافتگی خود با نقش میانجی توانمندی ایگو

با توجه به نتایج جدول ۴ می‌توان میزان تأثیر متغیرهای پیش‌بین بر متغیرهای ملاک را در شکل جمع بندی کرد.

شکل ۱: مسیرهای تجربی روابط بین متغیرها

چنانکه در شکل شماره ۱ مشاهده می‌شود، گسلش عاطفی و هم آمیختگی با دیگران از زیر مؤلفه‌های تمایز یافتگی خود و توانمندی ایگو «نگرش نسبت به تشکیل خانواده» را به صورت مستقیم پیش‌بینی می‌کند؛ از طرفی واکنش هیجانی، جایگاه من، گسلش عاطفی و هم آمیختگی با دیگران توانستند از طریق توانمندی ایگو، نگرش نسبت به تشکیل خانواده را پیش‌بینی کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه تمایز یافتگی خود و نگرش نسبت به تشکیل خانواده با نقش میانجی توانمندی ایگو بود. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های تحلیل مسیر و تحلیل رگرسیون چندگانه (به روش هم‌زمان) نشان دادند نقش متغیرهای «جایگاه من، هم آمیختگی با دیگران و توانمندی ایگو» در پیش‌بینی «نگرش مثبت نسبت به تشکیل خانواده»، مثبت است؛ همچنین واکنش هیجانی و گسلش عاطفی نقش منفی در پیش‌بینی «نگرش مثبت نسبت به تشکیل خانواده» نشان دادند؛ همچنین مؤلفه‌های واکنش هیجانی، جایگاه من، گسلش عاطفی و هم آمیختگی با دیگران با واسطه‌گری توانمندی ایگو توانستند «نگرش مثبت نسبت به تشکیل خانواده» را پیش‌بینی کنند؛ همچنین گسلش عاطفی، هم آمیختگی با دیگران و توانمندی ایگو به صورت مستقیم توانستند نگرش مثبت نسبت به تشکیل خانواده را در دانشجویان پیش‌بینی کنند. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه با روش هم‌زمان نشان داده است که زیر مؤلفه جایگاه من، گسلش عاطفی و هم آمیختگی با دیگران از زیر مؤلفه‌های تمایز یافتگی خود و توانمندی ایگو توان پیش‌بینی نگرش مثبت نسبت به تشکیل خانواده در دانشجویان را دارد.

نتایج حاصل از این یافته‌ها به طور کلی با نتایج به دست آمده از پژوهش‌های عبدی‌زرین و نیکخواه (۱۴۰۰)، فرهادیان نژاد و همکاران (۱۳۹۹)، ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۹)، ساعدی و کربلانی مهدی (۱۳۹۹)، منتظری کفرانی (۱۳۹۸)، عباسی و حسینی (۱۳۹۷)، شفعی‌زاده و همکاران (۱۳۹۶)، مرتضوی فر و همکاران (۱۳۹۶)، اتابکی رادفرد (۱۳۹۶)، حاجلو و مولایی (۱۳۹۶)،

زارعی (۱۳۹۶)، دلایزولا و همکاران (۲۰۲۱)، پارک (۲۰۲۱)، توماس، ترمبلی و جوآنینگ (۲۰۲۰)، بائوئر و همکاران (۲۰۱۷) و کیم و جانگ (۲۰۱۶) همسو می‌باشد.

در تبیین ارتباط تمایز یافتگی و نگرش نسبت به تشکیل خانواده می‌توان گفت، فرض بوئن (۱۹۸۷) بر این است که سطوح بالاتر تمایز یافتگی خود با پیامدهایی همچون سطوح بالاتر عملکرد کلی، روانی و فیزیولوژیکی در ارتباط است و افراد تمایز یافته، تعریف مشخصی از خود و عقایدشان دارند. آن‌ها می‌توانند جهت خویش را در زندگی انتخاب کنند و در موقعیت‌های شدیداً عاطفی که در بسیاری از افراد منجر به بروز رفتارهای غیرارادی و گرفتن تصمیمات نافرجام می‌شود، کنترل خود را از دست ندهند و با در نظر گرفتن عقل و منطق تصمیم‌گیری کنند. نتایج حاصل از مطالعات متعددی که برای کشف و حمایت کردن از ساختار تمایز یافتگی انجام شده، مؤید و منطبق بر نظریه بوئن است [۱۸]. کرو بوئن (۱۹۸۸) در مطالعات تجربی خود نشان دادند که استقلال در سازهایی از قبیل خود تمایز یافتگی با دیدگاه خوش‌بینانه و رفاه روانی افراد برای انتخاب همسر مناسب در ارتباط هستند. پژوهش‌های متعددی نشان داده‌اند که سطح بالای تمایز یافتگی و ابعاد آن، پیش‌بینی کننده قوی کنترل موفق و سازگاری زناشویی، رضایت زناشویی، سطح پایین تعارضات زناشویی [۱۹]، رغبت به ازدواج [۲۰] و الگوهای ناکارآمد ارتباطی [۲۱] است. همچنین در تبیین این یافته می‌توان افزود تمایز یافتگی، بنیان‌های صمیمت و پذیرش دو سویه را در ازدواج بررسی می‌کند. انتظار می‌رود زن و مردی که سطح تمایز یافتگی پایینی داشته باشند، هیجان کمتر و ظرفیتی محدود برای یکی شدن و صمیمت داشته باشند. در مقابل، در روابط تمایز یافته، افراد به یکدیگر اجازه می‌دهند که نقش نرمش پذیرتر و رابطه‌ای صمیمانه‌تر داشته باشند و تفاوت عقاید یکدیگر را تحمل و واکنش هیجانی کمتری را تحمل کنند. افراد با تمایز یافتگی پایین در روابط عاطفی، اضطراب را جذب می‌کنند و واکنش‌های هیجانی یا جدایی هیجانی را نشان می‌دهند؛ بنابراین افراد تمایز یافته نسبت به افراد دارای تمایز یافتگی پایین زندگی موفق‌تر و مشکلات کمتری برای ازدواج دارند. پس نتیجه می‌گیریم که نگرش آن‌ها برای ازدواج و تشکیل خانواده مثبت‌تر است.

در تبیین توانمندی ایگو و نگرش به تشکیل خانواده نیز می‌توان گفت توانمندی ایگو، ظرفیت فرد در تحمل استرس بدون تجربه اضطراب فلج‌کننده می‌باشد. همچنین به معنای ظرفیت فرد برای درک واقع‌بینانه شرایط مشکل و پاسخ دادن به آن‌ها به شکل مؤثر می‌باشد. ایگوی ضعیف فاقد توانایی مقاومت در برابر فشار بیرونی و پایداری در مقاصدش در مقابل موانع بیرونی و دسترسی به قضاوت درست درباره منبع، هدف و پیامدهای اعمال انسانی است؛ بنابراین، به طور کلی قدرت ایگو هم شامل توانایی کنترل تکان‌های درونی و هم ظرفیت در نظر گرفتن مطالبات دنیای بیرونی است. ضعف ایگو موجب می‌شود که ارگانیسم از دنیای بیرونی به دنیای درونی برگردد و به خودش عقب‌نشینی کند. فقدان قدرت ایگو به معنی نبود خود کنترلی و نبود احساس تسلط بر محیط می‌باشد [۲۲].

در مجموع با توجه به مبانی و دیدگاه‌های نظری و همچنین نظر به نتایج به دست آمده از یافته‌های پژوهش حاضر، می‌توان گفت تغییر نگرش در جوانان نسبت به تشکیل خانواده و ازدواج در سالیان اخیر، که اساساً ناشی از عناصری هم‌چون توجه فزاینده جامعه به تحصیلات آکادمیک، ترس از مسئولیت‌های ازدواج، فشارهای اقتصادی، سبک زندگی فردگرایانه و ... می‌باشد، به متغیرهایی هم‌چون توانمندی ایگو و ساختار شخصیت و میزان تمایز یافتگی فرد نیز بستگی دارد. به صورت واضح‌تر، آنچه از مفاهیم گسلش عاطفی، واکنش عاطفی، جایگاه من، هم آمیختگی با دیگران و توانمندی ایگو مطرح گردید، متغیرهای مذکور پیش‌بینی کننده نگرش مثبت یا منفی نسبت به تشکیل خانواده می‌باشند که بر این اساس و نیز با توجه به همسویی نتایج، با یافته‌های دیگر پژوهش‌ها، می‌توان عنوان کرد که در جامعه آماری مورد نظر محقق، افراد تمایز یافته و هم‌چنین با توانمندی ایگو بالا، نسبت به شرایط جامعه و چالش‌ها و مشکلات پیش روی خود در جهت همسرگزینی و ازدواج، توانایی سازگاری مناسبی از خود نشان می‌دهند و در نتیجه نسبت به مسئله ازدواج و تشکیل خانواده نگرشی مثبت و موافق دارند. بنابراین انتظار

پیش بینی نگرش مثبت نسبت به تشکیل خانواده بر اساس تمایزیافتگی خود با نقش میانجی توانمندی ایگو

می‌رود برای ارتقای کیفیت زندگی اجتماعی و ترغیب دانشجویان به ازدواج و تشکیل خانواده، بر دو متغیر تمایزیافتگی خود و توانمندی ایگو و آموزش راهبردهای مرتبط با آن‌ها توجه نمود.

در نهایت، ذکر این مطلب ضروری است که جوامعی نظیر ایران، به هنجارهای خانوادگی بیش‌تر از سایر جوامع پا برجایند و نهاد خانواده از نهادهای مهم به شمار می‌رود اما در عین حال این نکته نیز قابل مشاهده است که امروزه مشکلات و چالش‌های مختلفی در مسیر ازدواج و تشکیل خانواده وجود دارد، به عبارتی ازدواج و تشکیل خانواده در جامعه ایران در حال تغییر و تحول است و در جریان این تغییرات اجتماعی، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی نیز تغییر می‌کنند؛ بنابراین شیوه‌های همسرگزینی، تشکیل خانواده، هم‌چنین انتظارات زن و شوهر و مناسباتشان هم دگرگون خواهد شد؛ لذا باید برای پیش‌گیری از ایجاد هر مسئله‌ای، هرگونه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در جامعه، با در نظر گرفتن این تغییرات انجام شود.

سپاسگزاری

از همکاری تمامی شرکت کنندگان در پژوهش، تشکر و قدردانی می‌شود.

مشارکت نویسندگان

این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول در رشته روانشناسی شخصیت بود که توسط معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران به تصویب رسیده و به هزینه شخصی انجام شده است.

منابع

- [۱] ضرغام حاجبی، م، کمالیان، ت، ارجمند، س. (۱۳۹۶). مقایسه رضایت زناشویی در ازدواج های سنتی و مدرن بین دانشجویان متاهل شهر تهران. *فصلنامه علمی تخصصی روانشناسی، علوم/اجتماعی و علوم تربیتی*، (۲)، ۸۴-۹۴.
- [۲] اسماعیل پور اقدم، الف. (۱۳۹۷). مقایسه نسلی ارزش ها و نگرش های ازدواج و تشکیل خانواده در شهر دیواندره. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی.
- [۳] جولایی زادگان، ز. (۱۳۹۹). پیش بینی بی ثباتی ازدواج بر اساس آسیب های برآمده از فضای مجازی و تمایز یابندگی خود در زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره در شهر اصفهان. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی.
- [4] Buyukkececi, Z., & Leopold, T. (2021). Sibling influence on family formation: A study of social interaction effects on fertility, marriage, and divorce. *Advances in Life Course Research*, 47, 1003- 1015.
- [۵] ابراهیمی، ن، کرای، الف، عباسپور، ذ الف، شهبازی، م. (۱۳۹۹). بررسی تاثیر ابعاد هویت فردی بر نگرش به ازدواج با میانجی گری مولفه های افق ازدواج در دانشجویان دختر مجرد تحصیلات تکمیلی. *فصلنامه پژوهش نامه زنان*، (۱)، ۱-۲۴.
- [6] Fiskin, G., & Sari, E. (2021). Evaluation of the relationship between youth attitudes towards marriage and motivation for childbearing. *Children and Youth Services Review*, 121, 105856.
- [7] Işık, E., Özbiler, Ş., Schweer-Collins, M. L., & Rodríguez-González, M. (2020). Differentiation of self predicts life satisfaction through marital adjustment. *The American Journal of Family Therapy*, 48(3), 235-249.
- [8] Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (2019). *Family therapy: An overview*. Cengage Learning.
- [9] Rodríguez-González, M., Lampis, J., Murdock, N. L., Schweer-Collins, M. L., & Lyons, E. R. (2020). Couple adjustment and differentiation of self in the United States, Italy, and Spain: A cross-cultural study. *Family process*, 59(4), 1552-1568.
- [10] Sobański, J. A., Klasa, K., Müldner-Nieckowski, Ł., Dembińska, E., Smiatek-Mazgaj, B., & Rodziński, P. (2018). Changes in ego strength in patients with neurotic and personality disorders treated with a short-term comprehensive psychodynamic psychotherapy. *Psychiatr Pol*, 52(1), 115-27.
- [11] Kabiri, M., Bazzazian, S., Amirimajd, M., & Ghamari, M. (2019). Effectiveness of Object Relation Approach on Ego Strength and Communicational Patterns among Married Women with Breast Cancer. *International Journal of Applied Behavioral Sciences*, 5(3), 18-26.
- [12] Schultz, D.P., Schultz, S.E. (2018). *Theories of personality*. ICC Macmillan Inc.
- [13] Park, S. S. (2021). *The development of the marital attitudes and expectations scale* (Doctoral dissertation, Colorado State University).
- [14] Schultz, D.P., Schultz, S.E. (2018). *Theories of personality*. ICC Macmillan Inc.
- [۱۵] تبریزی، ث. (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین نگرش با کارکرد خانواده با نقش واسطه ای مهارت های ارتباطی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی.
- [۱۶] عینی، س. (۱۳۹۹). مقایسه اثربخشی روش های درمان مبتنی بر ذهنی سازی و درمان شناختی-تحلیلی بر قدرت ایگو، روابط موضوعی و مکانیسم های دفاعی افراد مبتلا به اختلال شخصیت مرزی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه محقق اردبیلی.
- [17] Khodarahmi, S., Shirmohammadi, M., Shirazi, M. G., Jamali, S., & Gandomani, Z. T. (2020). The effect of computer-based education on attitude towards marriage in single

people with type 1 Diabetes. *Journal of Advanced Pharmacy Education & Research*, Apr-Jun, 10(2). 126- 135.

- [۱۸] نعیمی، ق، پیرساقی، ف، عرب زاده، م. (۱۳۹۴). بررسی رابطه ساختاری سلامت خانواده اصلی، نظم دهی هیجان با رغبت به ازدواج در دانشجویان با نقش واسطه‌گری تمایزیافتگی. *فرهنگی تربیتی زنان و خانواده*، ۱۰ (۳۳)، ۴۳-۶۴.
- [19] Dell’Isola, R., Durtschi, J., Topham, G., & Gimarc, C. (2021). A New Approach to Marriage Preparation: The Attachment-Differentiation Premarital Model. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 20(2), 149-173.
- [۲۰] جولایی زادگان، ز. (۱۳۹۹). پیش‌بینی بی‌ثباتی ازدواج بر اساس آسیب‌های برآمده از فضای مجازی و تمایزیافتگی خود در زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره در شهر اصفهان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی.
- [۲۱] قاسمی، ن، آب آذر، ز، عبودی، م. (۱۳۹۹). پیش‌بینی احتمال وقوع طلاق زودهنگام بر اساس نیرومندی ایگو و سبک اسناد دهی در زوجین شهر بوشهر. *دومین همایش ملی روانشناسی و سلامت با محوریت سبک زندگی*.
- [۲۲] عباسی، ق الف، حسینی، س. (۱۳۹۷). همبستگی بین عملکرد خانواده، تمایزیافتگی خود و رضایت از زندگی با نگرش به ازدواج در فرزندان جانبازان. *فصلنامه علمی پژوهشی طب جانباز*، ۱۱ (۱)، ۳۵-۴۰.